Nr 514

av herr Helén m. fl.
om stöd till produktutveckling i mindre och medelstora företag.

Att mindre företag genom sin informella organisation och stora flexibilitet i många fall erbjuder en god miljö för innovationer av olika slag har dokumenterats i en rad undersökningar. En stor del av de viktigaste industriella innovationerna har uppkommit just i mindre företag. Av en nyligen publicerad engelsk undersökning, "The role of small firms in innovation in the United Kingdom since 1945", framgår att dessa företag fått ut mer resultat för varje pund som investerats i forskning och utveckling.

Vår uppfattning är därför att det inom de mindre företagen finns en utvecklingspotential som måste tas till vara. Men detta är inte det enda skälet för att produktutvecklingen i mindre företag bör stödjas och stimuleras. Grundvalen för många sådana företag är en viss produkt eller idé. Att ha en egen produkt kring vilken verksamheten kan byggas upp gör företaget stabilare och mindre känsligt för konjunktursvängningar. Men för flertalet industriprodukter gäller nu en väsentligt kortare omloppstid än tidigare. För produkter som förr kunde ha en livslängd på 10–15 år kan man nu räkna med en genomsnittlig omloppstid på 5–6 år eller mindre. För ett företag som vill bevara sin konkurrensförmåga är det därför viktigt att satsa på att utveckla nya produkter.

Samtidigt finns det ett stort antal mindre företag som helt saknar egna produkter och vars verksamhet bygger på legotillverkning. Att för sin verksamhet vara helt beroende av ett eller ett fåtal större företag gör emellertid det lilla företaget starkt sårbart. Ändrad produktionsinriktning hos det större företaget, nedgång i efterfrågan på dess produkter etc. drabbar legotillverkaren hårt, ibland så hårt att företaget måste läggas ner. För att undvika sådana konsekvenser är det angeläget att även företag som huvudsakligen inriktar sig på att fungera som underleverantörer har en egen produkt i botten.

Produktutvecklingsstöd

Att produktutvecklingen i dagens läge är ett av de största problemen för mindre och medelstora företag framgår också klart av den undersökning av mindre och medelstor verkstadsindustri i norra Vänerregionen som Styrelsen för teknisk utveckling (STU) i samverkan med företagarföreningarna inom området genomförde 1971. Ca en fjärdedel av de tillfrågade företagen uppgav sig ha de största problemen på just detta område. Följdriktigt var produktutveckling vid sidan av marknadsföring det område där företagen ansåg sig ha det största behovet av tekniskt och

finansiellt stöd.

Som framgår av den ovan berörda STU-undersökningen upplever de mindre företagen framför allt bristen på finansiella resurser som en hämmande faktor för produktutvecklingen. De största svårigheterna i det sammanhanget möter vid steget från idé till prototyp. Enbart en idé är inte tillräcklig som säkerhet för att kunna erhålla lån genom de sedvanliga kreditinstitutionerna.

Det är därför ett naturligt led i förstärkningen av företagarföreningarnas resurser att ge dem möjlighet att genom lån eller kreditgarantier göra det möjligt för enskilda och mindre företag att få en produktidé överförd till ett stadium, där dess funktionsduglighet och marknadsanpassning kan prövas. Föreningarna bör sålunda ges rätt att ge antingen *produktutvecklingslån* med villkorlig återbetalningsskyldighet eller *kreditgarantier* som möjliggör att normala banklån kan ställas till förfogande.

Teknisk information

Information om aktuella forskningsresultat och utvecklingstendenser kan spridas på olika vägar. Oavsett hur det sker måste informationen utformas med utgångspunkt från de mottagande företagens tekniska och personella resurser. Informationen bör om möjligt vara specialdestinerad för det aktuella företaget eller företagstypen.

Branschorganisationer m. fl. är i allmänhet rätt väl medvetna om det här problemet och försöker genom respektive facktidskrifter och på annat sätt att hjälpa till så långt deras resurser räcker. Detsamma gäller statens institut för företagsutveckling (SIFU) som främst genom sin utbildningsverksamhet har möjlighet att direkt sprida information till personal verksam på olika nivåer i företaget.

Kontaktkonferenser mellan forskare och företagsledare är en annan väg för att öka informationen om forskning och teknisk utveckling till mindre och medelstora företag. Dylika konferenser, som bör arrangeras regionalt och läggas upp med hänsyn till respektive regions näringsstruktur, förekommer i viss utsträckning redan med STU som huvudman. Enligt vår mening bör dock verksamheten kunna byggas ut avsevärt.

Vid vissa universitet och högskolor finns för närvarande s. k. *kontaktsekreterare* med uppgift att förmedla kontakt och information mellan olika intressenter i forskningen samt att aktivt medverka vid utvecklingen av konkret projektsamarbete mellan universitet och högskolor å den ena sidan och näringslivet å den andra. En viss del av deras verksamhet kommer naturligtvis de mindre och medelstora företagen till del. Bl. a. har viss samverkan med företagarföreningarna etablerats.

Det ligger dock i sakens natur att kontaktsekreterarnas direktanknytning till universitet och högskolor gör att de mer kommer att ge företagen information om forskning och forskningsmöjligheter vid dessa institutioner än förmedla företagens utvecklingsproblem till forskarna.

Vi ser därför med tillfredsställelse på förslaget från Styrelsen för

teknisk utveckling att inrätta *tekniska företagskonsulenter* med nära anknytning till företagarföreningarna. Genom att tonvikten i deras verksamhet måste ligga på direktkontakt med de mindre och medelstora företagen får de bättre möjligheter än t. ex. kontaktsekreterarna att förmedla kontakt och information mellan företag och lämplig expertis. Eftersom frågan om inrättande av tekniska företagskonsulter tas upp först i samband med propositionen om regional företagsservice återkommer vi med ev. förslag i frågan.

Industriella utvecklingscentra

För sitt produktutvecklingsarbete är mindre och medelstora företag många gånger beroende av att ha tillgång till olika typer av specialtjänster. Det gäller framför allt på den tekniska sidan, där det kan finnas behov av att få hjälp med att bedöma de tekniska förutsättningarna att förverkliga en produktidé; man kan också på vägen mot en färdig produkt behöva utnyttja specialmaskiner och ha tillgång till provningskapacitet. Under ett skede kan det dessutom föreligga behov av att komma i kontakt med forskare vid olika institutionser.

Själva den tekniska utvecklingen av en produkt är emellertid bara första steget i en lång kedja. Möjligheterna att lägga upp en rationell produktion och marknadsutsikterna avgör om det skall bli en framgångsrik satsning. Att kunna vända sig till produktionsteknisk expertis och att få hjälp med att bedöma marknadsförutsättningar m. m. kan därför också vara nödvändigt.

Att åstadkomma ett samlat utbud av tjänster av detta slag innebär betydande fördelar från företagens synpunkt. I koncentrationen av tekniska utvecklingsresurser kan också tänkas ligga viss stimulans av företagen att satsa på produktförnyelse och till nyetableringen av företag.

Sedan något år finns ett industriellt utvecklingscentrum (IUC) i Skellefteå. Som huvudmän för verksamheten står bl. a. Norrlandsfonden, statens provningsanstalt, statens institut för företagsutveckling, Styrelsen för teknisk utveckling samt landstingen i Västerbottens och Norrbottens län. Via Norrlandsfonden tillskjuter staten årligen ett bidrag på 5 milj. kronor.

Verksamheten vid IUC syftar till att man i ett utbyggt skede skall ha resurser för att biträda företagen i arbetet att föra fram en produkt från idé till produktionsstart. Verksamheten skall främst inriktas på att betjäna mindre och medelstora företag i övre Norrland och skall byggas upp i nära anslutning till redan existerande serviceinstitutioner och befintlig industri. I utbyggt skick kommer IUC att ha fem huvudfunktioner, nämligen en marknadsfunktion, en produktutvecklingsfunktion, en provnings- och kontrollfunktion, en utbildningsfunktion och ett s. k. kontaktsekretariat.

En motsvarande modell kommer pa lokalt initiativ att prövas också i Värmland, där ett organ för industriell utvecklingsservice enligt planerna skall upprättas inom ramen för företagarföreningens verksamhet.

För den industriella utvecklingen inom en region kan ett industriellt utvecklingsorgan visa sig vara av utomordentligt stort värde. Framför allt får företagen tillgång till den tekniska specialkunskap och den maskinella utrustning som är nödvändig för ett framgångsrikt produktutvecklingsarbete utan att behöva binda sina resurser i dyrbara investeringar.

Vissa av de funktioner som kommer att finnas vid IUC bör, som vi berört i en annan motion (nr 513) till årets riksdag, finnas vid företagarföreningarna, medan andra specialfunktioner framför allt på den tekniska sidan av naturliga skäl inte kan rymmas inom ramen för dessa. Industriella utvecklingscentra utgör därför ett viktigt komplement till en regional serviceorganisation uppbyggd med företagarföreningarna som bas. Att upprätta sådana ligger också i linje med den tanke som berörs av delegationen för mindre och medelstora företag i dess betänkande "Företagsservice", nämligen att vissa funktioner bl. a. av resursskäl endast bör finnas på några få stället i landet.

IUC i Skellefteå har hittills bara fungerat ett par år, och det är således för tidigt att dra några definitiva slutsatser om dess betydelse. Trots detta finns det mot ovanstående bakgrund skäl att redan nu överväga att inrätta industriella utvecklingscentra på ytterligare ett par orter. Lokaliseringen av dem bör ske med hänsyn både till behovet av att åstadkomma en jämn geografisk fördelning över landet och till behovet av regionala stödåtgärder. En annan lokaliseringsfaktor bör vara den betydelse som mindre företag har för regionens näringsliv.

Med hänvisning till det anförda hemställer vi

att riksdagen

a) anvisar 5 milj. kronor för produktutvecklingslån till mindre och medelstora företag,

b) medger att statsgaranti för produktutvecklingslån till mindre och medelstora företag får beviljas intill ett belopp av 20 milj. kronor,

att riksdagen hos Kungl. Maj:t begär att förslag om inrättande av ytterligare industriella utvecklingscentra föreläggs riksdagen.

Stockholm den 24 januari 1973

GUNNAR HELÉN (fp)

OLLE DAHLÉN (fp)

CECILIA NETTELBRANDT (fp)

SVEN GUSTAFSON (fp)
i Göteborg

SIGVARD LARSSON (fp)
i Umeå

MAC P. HAMRIN (fp)

INGEGÄRD FRÆNKEL (fp)

INGEMAR MUNDEBO (fp)

ROLF WIRTÉN (fp)

KARL ERIK ERIKSSON (fp)
i Arvika

SVEN ANTBY (fp)